

Zo slepého žobráka nasledovník Ježíša (Hermeneutické poznámky)

Libny H. DUBREUZE, Sr

Abstrakt

Autor prezentuje niekoľko hermeneutických poznámok súvisiacich s príbehom Ježišovho uzdravenia slepého Bartimeja na základe textu z Evanjelia podľa Marka 10,46-52. Jeho cieľom je prostredníctvom kladenia teologických otázok o zmysle tohto príbehu a hľadaním odpovedí na ne poukázať na aspekt transformácie človeka z nevidomého žobráka na svedka o Ježišovej moci, a tým zo strany pastorálneho cirkevného pracovníka prispieť k záchrane človeka a rozvoju jeho uzdraveného vzťahu k Ježišovi. Zameriava sa na vnútorný, duchovný význam tohto textu, na ktorý by sa pri jeho čítaní mal jeho čitateľ sústrediť. Ďalším cieľom je prostredníctvom príkladu Bartimeja prebudiť v kresťanovi túžbu po zmene života a po svedectve o Ježišovej láske.

Kľúčové slová: Ježiš, svedectvo, Bartimej, uzdravenie, nevidomý, slepý

Abstract

The author presents several hermeneutic notes related to the story of Jesus' healing of blind Bartimaeus based on a text from the Gospel of Mark 10,46-52. Its aim is to point out the aspect of the transformation of man from a blind beggar to a witness of Jesus' power by asking theological questions about the meaning of this story and seeking answers, and thus, from the pastoral church worker's point of view, to contribute to the salvation of a human being and development of human's healed relationship with Jesus. The author focuses on the inner, spiritual meaning of this text, which the reader should focus on when reading it. Another goal, through the example of Bartimaeus, is to awaken in the Christian a desire for a change of life and a testimony of the love of Jesus.

Keywords: Jesus, testimony, Bartimaeus, blind

Úvod

Kňazi, pastori a ďalší kresťanskí pracovníci, slúžiacim členom cirkvi a iným záujemcom aj v pozícii pastorálnych poradcov, by si mali byť vedomí toho, že

najvyšším cieľom pastorálnej teológie, jej výskumov, modelov, teórií a najmä konkrétnych praktických metodík pastorálnej starostlivosti je uzdravenie človeka cez jeho priblíženie sa k Bohu, jedinému skutočnému riešiteľovi ľudských problémov a tešiteľovi ľudskej duše. Preto je prirodzené, že sa ako na zdroj nádeje obracajú práve na biblické texty, ktoré sprostredkujú zvesť o takýchto uzdravujúcich stretnutiach jednotlivcov s Ježišom – Božím Synom, kým žil tu na zemi. Preto je dôležité ľudí povzbudzovať k počúvaniu, čítaniu a štúdiu Biblie – k snád' najfascinujúcejším aktivitám v živote jednotlivca aj cirkvi. Z tohto dôvodu je dôležité, aby bol veriaci človek informovaný o rôznych metódach, ktoré podporujú čítanie a štúdium Biblie. Z evanjelií, ktoré opisujú život Ježiša Krista na zemi, vyplýva, že Pán Ježiš poskytol každému veriacemu v neho vždy tie aktuálne, uzdravujúce slová a skutky plné Božej moci. Jedným z takýchto textov je Markov príbeh o žobrákovi Bartimejovi.

Preto ako príklad hermeneutického dopytovania sa na pastorálny význam textu použijeme text zapísaný v Evanjeliu Marka 10,46-52 – príbeh o nevidomom, ktorého evanjelista Marek nazýva „slepý žobrák, Timaiov syn Bartimej“ (Mk 10,46). Uzdravenie Bartimeja je zaznamenané v Markovom evanjeliu ako posledný zázrak uzdravenia, uzavierajúci predchádzajúcu časť evanjelia, zaznamenávajúcu Ježišovu činnosť uzdravovania a vyučovania.

Príbeh sa odohral v dobe, keď v Jeruzaleme museli byť s veľkou pravdepodobnosťou desiatky nevidomých, ľudí postihnutých slepotou. Mesto sa rýchlo zaplňalo tisíckami Židov prichádzajúcimi z celej Rímskej ríše, aby slávil Paschu. Vo veľkých zástupoch, ktoré vyšli do ulíc, sa nachádzal aj tento nevidiaci žobrák, „Bartimej, Timaiov syn“. Marek zdôrazňuje jeho meno, aby ho odlíšil od ostatných nasledovníkov Krista, chcel poukázať na neho ako na konkrétneho človeka s konkrétnym reálnym príbehom, ktorého možno aj niektorí kresťania v ranej cirkvi poznali. Keďže Marekovo evanjelium bolo napísané len cca 30 rokov po tejto udalosti, je možné, že Bartimej ešte žil, možno bol aktívnym členom jeruzalemskej cirkvi. Aj keby už v dobe napísania evanjelia nežil, je určitá pravdepodobnosť, že možno ešte žili svedkovia tejto udalosti alebo niekají ľudia, ktorí si ho pamätali. Z obrátenia tohto človeka vyplýva niekoľko významných právd či poučení, poukážeme aspoň na tri z nich:

V 10. kapitole Evanjelia Marka, verše 46-52 čítame, že Ježiš, keď započul Barimejovo pokorné, a zároveň veľmi nástojčivé volanie, zastal na ceste, po ktorej kráčal a volajúcemu slepému mužovi sa začal osobne venovať a slúžiť mu. Tento text je preto jedným z príkladov postoja Krista ako služobníka: „Syn človeka prišiel slúžiť“ (v. 45). Jedinou pohnútkou Ježiša Krista bola jeho láska k Otcovi a zároveň láska k hriešnikovi.²⁴⁹

²⁴⁹ Viera, nádej a láska: „Tieto tri teologické cnosti nie sú pre človeka prirodzené. Sú výsledkom Božej prítomnosti v našich životoch prostredníctvom moci Ducha. Najväčšou z týchto troch

Druhá myšlienka, ktorú chceme hneď v úvode zdôrazniť, je fakt, že po stretnutí s Ježišom, ktoré vyvrcholilo nadprirodzeným zázrakom uzdravenia zraku Bartimeja, tento predtým slepý, teraz už vidiaci muž opustil svoj život žobráka a stal sa nasledovateľom Ježiša (Marek 10, 21-22). Pre kresťana, čítajúceho/počúvajúceho tento príbeh, sa môže toto ovocie stretnutia Bartimeja s Ježišom opísané v tomto texte stať skutočným povzbudením a nádejou na budúci život s Kristom aj v jeho prípade. Výsledkom bolo totiž nielen fyzické uzdravenie Bartimeja, ale úplná vnútorná zmena, nové životné smerovanie teraz už vidiaceho človeka.

Treťou myšlienkou, ktorá vyplýva z pozorného štúdia tohto textu, je porozumenie, že Ježiš prišiel preto na tento svet, aby dal vlastný život ako výkupné za hriešnikov, ktorí by bez tohto výkupného zomreli vo svojich hriechoch. Vďaka jeho obeti bolo umožnené ľuďom dostať milosť, a teda nezomrieť, ale žiť. V tom bola podstata jeho diela záchrany (v. 45). Ježiš počuje volanie človeka, ktorý prosí vo viere o milosť, aby mohol prezrieť, vidieť – a tým získať aj určitú ľudskú dôstojnosť a slobodu a stať sa naozaj človekom oslobodeným od hriechu a zároveň podmaneným Kristom.

Metodika skúmania významu textu

Okrem samotnej zvesti tohto príspevku je jeho špecifikom poskytnúť všeobecnému príjemcovi biblického textu ukážku hermeneutických otázok, metód a ciest, ako postupovať pri interpretácii biblického textu. Ako porozumieť prečítanému textu a ako ho interpretovať tak, aby došlo pod jeho vplyvom k zmene života človeka (nielen k jeho kognitívnemu pochopeniu)? Ako sa prostredníctvom exegetickej analýzy dostať k pochopeniu kontextu príbehu – napríklad v prípade perikopy z Evanjelia Marka 10, 46-52 - a teda k porozumeniu skutočného hlbokého významu evanjelistom zaznamenaných skúseností jedného konkrétneho nevidomého hriešnika – vďaka porozumeniu aj tých okolností, o ktorých sa priamo v tejto vybranej pasáži (Marek 10, 46-52) nehovorí? Zámerne sa sústredíme nielen výhradne na akademické štúdium tejto perikopy, ale na jeho duchovné porozumenie a transformačný dosah na všeobecnú cirkev, kresťanov, laických študentov Písma, ktorí nemusia a priori neovládať – a ani v bežnom živote neovládajú - biblické jazyky a k dispozícii majú len bežne dostupné exegetické nástroje.

cností je láska, pretože viera a nádej bez lásky sa môžu stať, najmä v období čakania, utláčateľskými silami v rukách skazených ľudí. V tejto triáde nás práve láska uistuje, že viera a nádej nachádzajú svoj zdroj v Bohu, ktorý je sám o sebe láskou. Môžeme dokonca povedať, že viera, nádej a láska tvoria základný profil veriacich.“ Angel Manuel RODRIGUEZ, “The Love Chapters Big Tree,” *Biblical Research Institute General Conference of SDA*, October 2018, 1.

V súčasnosti existuje veľké množstvo exegetických pomôcok, návodov a hermeneutických postupov – aj ich klasifikácií, ako pristupovať k výkladu biblického textu. Nie je v intenciách tohto príspevku venovať sa im všetkým systematicky. Nie všetky sú uplatniteľné bežnými čitateľmi a študentami Písma. Ako príklad klasifikácie exegetických prístupov možno uviesť tri exegetické metódy, ktoré vo svojich exegetických štúdiách používa napr. čilský teológ GARCÍA²⁵⁰:

- kritická historická metóda ako súbor rôznych vedeckých snáh historikov a teológov analyzovať a študovať Bibliu, pričom v analýze treba zväziť najmenej tri základné fázy kritického prístupu – analýza textu, literárna analýza a historické pozadie;
- sociologická metóda, ktorá vznikla v 1970-tych rokoch ako nový spôsob čítania a analýzy biblického textu, pričom exegéti aplikujú do svojej činnosti sociologické princípy a venujú sa rôznym vrstvám obyvateľstva, ktorí by mali byť prístup k štúdiu Písma. V Čile išlo o prax pastorálneho povzbudzovania najchudobnejších ľudí bez vzdelania prostredníctvom opakovaného čítania Biblie;
- štrukturálna metóda, ktorá súvisí hlavne so semiotickou analýzou; skúma význam textu. Hlavnou charakteristikou tejto metódy je zistiť, ako možno určiť význam textu, a súčasne postupne aj tento význam textu hľadať, analyzovať.

Naším zámerom je nahliadnuť do hĺbky príbehu o Bartimejovi na základe exegetickej analýzy (ktorá predchádzala tomuto príspevku) a hermeneutického dopytovania sa, ktoré umožňujú v súčasnosti dostupné - aj pre laických študentov Písma - rôzne technológie a softvéry, zaoberajúce sa lingvistickou stránkou biblických textov, a teda čiastočne aj umožňujúce výklad textov, vrátane nami vybraného.

Špecifikom nášho spytovania sa – a zároveň zúžením možných analýz tohto textu - je dospieť k odpovedi na otázku: Ako tento text môže ovplyvňovať a meniť jeho poslucháča či čitateľa – laika, kresťana, ktorý prichádza k nemu s túžbou dozvedieť sa o Bohu a jeho diele pre človeka a následne o Božích požiadavkách na učeníka Ježiša Krista? Preto na tomto mieste nebudeme prezentovať výsledky vedecko-exegetickej analýzy jednotlivých pojmov v texte, ale pozrieme sa na tento text cez hermeneuticky zameraný súbor otázok, ktoré si môže pri štúdiu textu klásť aj laický čitateľ, a na ktoré budeme spolu s ním hľadať možné odpovede. Budeme si teda pomáhať aj postupmi tzv. „psychologickej“ exegézy, ktorá predstavuje určitý subjektívny pohľad na text (prečo ho autor zapísal tak, ako ho zapísal, čo chcel jednotlivými slovami vyjadriť). Uvedomujeme si, že subjektívne štúdium významu textu by malo byť

²⁵⁰ Ruiz Lorenzo Cortés GARCÍA, *Three Methods of Bible Exegesis*, Madrid, Bubok, 2008.

vždy korigované fundovaným biblickým štúdiom Písma v cirkvi, ktorej Boh dal učiteľov pre jeho výklad, ktorí nastavujú pod vedením Ducha Svätého kritériá prístupu jednotlivcov k Písmu, vzbudzujú rešpekt voči Písmu, vyzdvihnú otvorenú myseľ aj ducha, schopnosť klásť otázky, prijímať a korigovať odpovede, a predovšetkým podnecovať postoj pokory a schopnosti pýtať sa, hľadať odpovede a nemať vo všetkom vlastnú pravdu.

Teologické otázky vedúce k hľadaniu významu textu v Markovom evanjeliu 10,46-52

K porozumeniu textu o Bartimejovi môže každého kresťana viesť snaha odpovedať si na niekoľko teologických otázok, pričom je nevyhnutné pýtať sa dostatočne detailne, analyticky a následne hľadať dostatočne hlbokú odpoveď. Ako príklad tu uvádzam niekoľko možných otázok a najčastejších, zásadných odpovedí na ne:

Čo nás tento text učí o Bohu a Jeho pláne záchrany? Naším argumentom je, že tento text každému čitateľovi môže ukázať na to, že Boh všetkých ľudíom – aj tým najzavrhnutejším, najbiednejším, najviac odmietnutým, bez ohľadu na ich slabosti a hriech(y), dáva príležitosť nasledovať Ho a prijať Jeho spásu. Pozýva ku spáse každého. Základným záverom príbehu je pravda, že Boží Syn zďaleka nezatvára dvere do Božej prítomnosti, ba naopak, otvára ich a oslobodzuje ľudí od viny a bremena hriechu.

Pri štúdiu novozmluvného textu je kľúčové pýtať sa tiež: Čo nás tento text učí o osobe a diele Ježiša? Ježišova láska a milosrdenstvo spočíva v skutočnej záchrane všetkých, ktorí sa rozhodli priblížiť k Ježišovi.

K dôležitým otázkam, vyplývajúcim z prečítaného textu, môžu patriť nasledovné otázky: Ako má človek pristupovať k Mesiášovi, pokiaľ sú na jeho (ľudskej) strane nejaké prekážky – ako napríklad slepota u Bartimeja? Ako postupovať pri prekonávaní všetkých prekážok? Môže byť náš hriech alebo hriešny život prekážkou priblíženia sa k Ježišovi? Je kajúce srdce, ktoré uznáva svoj hriech, dôkazom skutočného obrátenia? Čo si myslíme o Bartimejovi – mal nejaké zábrany kajať sa, pýtal sa čo i len na chvíľu sám seba, či jeho túžba a rozhodnutie znovu získať zrak stoja za to všetko, čo si jeho prekonávanie prekážok vyžiadalo?

Kontextualizácia skúmaného textu

Pri hľadaní odpovedí na vyššie položené otázky je dôležité zdôrazniť poznanie kontextu vybraného textu, v našom prípade minimálne Evanjelia podľa Marka, v ktorom sa nachádza. Vhodné je poznanie všetkých evanjelií, resp. celej Novej

zmluvy. Jej prečítanie a štúdium treba odporúčať všetkým laikom v cirkvi, všetkým - a určite najmä novým - kresťanom. Len tak je možné, aby vyživovaní týmto zdrojom mohli byť schopní vypozerovať a dať sa povzbudiť princípom Božej lásky k človeku, že Kristus totiž počas svojho života na zemi reagoval na tých, ktorí v rôznych osobných bolestiach a núdzach naňho volali, pretože verili, že ich vie a dokáže vypočuť. Medzi týmito príbehmi sa nachádza aj nami vybratý text, v ktorom objavujeme príbeh plný súcitných postojov k Bartimejovi, prinášajúci niekoľko dimenzií povzbudenie do života kresťana, vrátane vekom či vierou mladých nasledovníkov Krista.

Chronologický aspekt príbehu a dimenzia priestoru

V príbehu o Bartimejovi je dôležité, aby si čitateľ ujasnil jeho okolnosti - fakty, ktoré pomôžu ku konkrétnejšej a živšej interpretácii tejto pasáže, určite v každom detaile veľmi bohatej a sugestívnej. Jednou z nich je geografický údaj v texte a druhou je historické zaradenie príbehu do chronológie Ježišovho života. Geografickým aspektom je mesto Jericho²⁵¹, nachádzajúce sa vedľa Mŕtveho mora, pod úrovňou Stredozemného mora. Jericho je posledná zastávka pred Jeruzalemom. Od Jeruzalema vzdialené asi 28 kilometrov. Do Jeruzalema sa dalo z Jericha ísť po rímskej ceste.

Z chronologického pohľadu je tento príbeh posledným zázrakom uzdravenia v Markovom evanjeliu. Evanjelista Marek tu predstavuje Ježiša na jeho poslednej ceste do mesta Jeruzalema. Ako oznámil svojim učeníkom, jeho poslaním bola jeho výkupná obeť za človeka na kríži. Cestou však neprestáva učiť učeníkov - slovami a skutkami, ktoré koná pre ľudí, ktorí k Nemu prichádzajú. Po odchode z Jericha došlo k udalosti uzdravenia Bartimeja, ktorú evanjelista zaznamenal vo svojej biblickej správe. Uzdravenie slepého bolo tiež dôkazom Ježiša ako Mesiáša. Nasledoval Ježišov vstup do Jeruzalema, kde ho srdečne vítali bežní ľudia, mávajúcí palmovými ratolesťami a prevolávajúci: „Hosanna! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! Požehnané kráľovstvo nášho otca Dávida, ktoré prichádza! Hosanna na výsostiach!“²⁵²

²⁵¹ Podobné miesto a chronológiu príbehu uzdravenia nevidiacich uvádza aj Matúš 20, 29. Na rozdiel od nich evanjelista Lukáš v 18. kap. sa zmieňuje o podobnej udalosti pri vstupe do Jericha. Poznámka: Niektorí komentátori, exegetujúci tieto rôzne záznamy o slepých v jednotlivých evanjeliách, rozlišujú medzi tzv. dvomi Jerichami, teda že v tom čase existovali dve mestá zvané Jericho: z jednej strany to boli ruiny starobylého mesta spomenutého v Starom zákone (Jozua 6) a zničené Jozuom a súčasné Jericho, ktoré postavil Herodes. Niektorí exegeti sa nazdávajú, že teda rôzne evanjeliá nereferovali o totožných miestach s názvom Jericho, ale že išlo o dve veľmi blízke miesta, vzdialené 1,5 km a Bartimej sa v situácii tohto príbehu nachádzal približne v strede cesty medzi nimi. Por. napr. John MacArthur, *The MacArthur's New Testament Commentary: Luke*, Chicago, Moody Publisher, 2009.

²⁵² Mk 11, 9-10

Fyzické a sociálne obmedzenia nevidiacich

Hermeneutické skúmanie významu tohto príbehu je nevyhnutne spojené aj s hlbším zamyslením sa nad fyzickými a sociálnymi životnými podmienkami nevidomých. Je náročné vedieť si predstaviť ich život v 1. storočí, čiastočne môže pomôcť zamyslieť sa aspoň nad ich rôzne sťaženými životnými podmienkami v súčasnosti. Podľa štatistickej štúdie, zverejnenej Svetovou zdravotníckou organizáciou k Svetovému dňu zraku²⁵³ je v súčasnosti na svete cca 285 miliónov ľudí so zrakovým postihnutím a konkrétne 39 miliónov z nich slepých. Ľudia so slabým zrakom alebo úplne nevidiaci majú problém pohybovať sa v známom priestore, o to viac v neznámom prostredí. Preto tam mnohých z nich vždy sprevádza priateľ, príbuzný alebo slepecká palica či pes. Fyzické pohyby sú pre nich veľkou výzvou. Nevidomý sa učí vnímať všetky detaily, ktoré si treba všímať a prekonávať, bez ohľadu na to, aká malá je rozloha jeho obydľia, pretože aj nábytok, ktorý by zmenil svoje miesto, môže byť skutočným problémom a výzvou.

To, čo je pre vidiacich samozrejmosťou, môže byť skutočne náročnou výzvou pre nevidiacich, bez ohľadu na to, v ktorom storočí žijú. Pokiaľ chce nevidiaci žiť samostatný život a nebyť závislý od iných ľudí, musí si dôsledne zorganizovať život - počnúc ranným obliekaním cez prípravu raňajok a následne cez všetky nevyhnutné úkony dňa. Skutočná pomoc nevidiacemu spočíva v posilnení ho v samostatnosti pri vykonávaní pravidelných každodenných činností, a teda vo vzbudení väčšej dôvery v schopnosť žiť nezávisle od iných ľudí a štruktúrovať vlastný život.

Už hoci len toto krátke 'empatizujúce' zamyslenie sa nad životnými podmienkami nevidiacich nás vedie k serióznějšíemu pohľadu na situáciu, v ktorej pomoc od niekoho zvonku ako jediné východisko svojho života vnímal nevidomý Bartimej. Jeho slepota – tak ako v prípade mnohých iných slepcov v staroveku – išla ruka v ruku so zavrnutia hodným sociálnym postavením – bol žobrákom, človekom bez schopnosti žiť normálny život. Jeho jedinou nádejou boli súcitní ľudia, prechádzajúci popri ňom. Bol bezdomovcom počas celej cesty svojím životom, po ktorej kráčali okolo neho karavány cudzích ľudí. Bol ľudskou bytosťou, ktorá žila v tme, bez poznania radosti, ktorá dáva svetlo.

Sotva si niekto z nás, súčasných ľudí, zdravých, zarábajúcich, sociálne zabezpečených, akých je vo vyspelých krajinách väčšina, dokáže predstaviť sociálnu pozíciu a životné podmienky nevidomého žobráka v 1. storočí. Bez zodpovedného, čestného zamyslenia sa nad týmito „menej explicitnými“ súvislosťami Ježišovho zázraku však nie je možné uchopiť premenu Bartimejovho života.

²⁵³https://www.gov.za/WorldSightDay2020?fbclid=IwAR1mqLnn3UXrKfoGLDVbmZkRB_wcHJjKe4EhXaNpGiUYokjLeSfIJ79OJh4

Výsledky hermeneutického skúmania významu textu

Hermeneutické skúmanie evanjeliového textu o slepom žobrákovi môže skúmateľov tohto textu viesť k vypozerovaniu rôznych pastorálnych záverov. V tejto časti uvedieme niekoľko z nich:

Hľadanie riešenia v súžení a Ježišova blízkosť

Ak sa človek nachádza v skúškach a ťažkostiach – nielen spôsobených fyzickým postihnutím zraku, ale akýmkoľvek ľudským trápením, má tendenciu sa predovšetkým sťažovať a nariekať. Pociťuje zúfalstvo, v ktorom často zabúda, že tu je, žije, existuje nemenný, večne mocný Boh, ktorý nezomrel a má riešenie. Je zrejmé, že ťažkosti sa niekedy javia ako neúnosné, a pokiaľ neslabnú na intenzite, dokonca môžu vyústiť do emocionálneho vyčerpania, psychickej depresie alebo aj duchovného odmietnutia viery. Bartimejova skúsenosť je príkladom opačného postoja – postoj neochvejnej viery, nevzdávania sa hľadania pomoci, a to napriek ťažkostiam a bolestivej situácii. To, čo Bartimej očakával od Ježiša, veriac v jeho milosrdenstvo, bolo, že mu vráti zrak. Srdcom vnímal, že Ježiš mu prinesie vyslobodenie, veril v jeho súcitu a lásku. Boží Syn Ježiš - pomazaný Mesiáš – bol poslaný Otcem, aby dvíhal padlé, hriešne ľudské bytosti a vyslobodzoval uväznených v nepriateľskom zajatí.

Marek explicitne nezaznamenáva emócie, ktoré podvedome ovládli Bartimeja, keď začul, že sa blíži Ježiš Nazaretský, muž, ktorého sprevádzali zvesti o moci uzdravovať. Môžeme si len domýšľať, či prežíval napätie, vzrušenie, nádej aj obavy. Isté je, že prevádla nesmierna túžba po osobnom stretnutí s Ježišom, lebo len v ňom bola reálna nádej na úľavu a fyzické a duchovné uzdravenie v živote. Ježiš bol počas svojho života na zemi prameňom uzdravujúceho milosrdenstva pre všetkých, čo ho stretli. Vieme si predstaviť, ako počas všetkých tých rokov, ktoré prežil v Nazarete, žil životom úcty k rodičom, lásky a nehy k blížnym – či už to boli starší alebo mladí, ľudia zarmútení a hriechom zaťažení. Všetci boli blaženejší práve vďaka Jeho prítomnosti. Ten, ktorého slovo moci držalo svet, sa sklonil k tomu najúbohejšiemu. Nebola žiadna služba, ktorá by bola pod jeho úroveň. Zatiaľ čo rástol v múdrosti a vzrastom, získaval si obľubu u Boha a priazeň u ľudí (Lk 2, 52). Priťahoval túžby všetkých hľadajúcich srdc tým, že ukázal, že je schopný súcitiť so všetkými.²⁵⁴

²⁵⁴ Jo Ann DAVIDSON, *The Creator Loves This Place: God's Care for His Creation and Our Responsibility*, Adventist Biblical Research, dostupné na internete 6.2.2020: https://dev.adventistbiblicalresearch.org/wp-content/uploads/2020/04/The_Creator_Loves_This_Place.pdf

Nástojčivé volanie vo viere „Ježiš, syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ napriek opozícii

Podobne ako v Evanjeliu Marka aj evanjelista Lukáš opisuje príbeh o nevidiacom, tiež hľadájúcom milosť u Ježiša, volajúcom naňho tak ako Bartimej: „Ježiš, syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ (Lk 18, 35–43, konkrétne v. 38). Oba texty uvádzajú výrok nevidiacho človeka, ktorý je vo svojej podstate vyznaním viery v autoritu Ježiša ako kráľa Židov.

Nevidiaci Bartimej vnútorne vnímal Ježiša ako Spasiteľa, volal k nemu z hĺbky duše o milosť: „Dávidov syn, Ježiš, zľutuj sa nado mnou!“ V Markovom evanjeliu je tento slepý muž vykreslený veľmi svojsky a názorne. Volá, volá napriek tomu, že je to nepríjemné ľuďom naokolo. On to však napriek ich odhováraniu opakuje, znovu a znovu. Silnejúca opozícia ho neodradila, naopak, kričí s ešte väčšou silou, silou rastúcej viery, proti odporu ľudu: „Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ (v. 48). Ježiš ho počuje, zastaví sa, káže ho zavolať. Bartimej ho zjavne potrebuje, aby ho niekoho vypočul, a je to Ježiš, plný milosti a pravdy, ktorý sa stal preňho touto najväčšou blaženosťou v živote. Ježiš požehnáva a odmeňuje Bartimejovu vieru a uzdravuje ho.

Keď Ježiš žil na zemi, nikdy neprehliadal pravú príčinu ľudského nešťastia. Naopak, prišiel, aby zrušil moc hriechu a očistil hriešnikov. Boh v žiadnom prípade nepredpokladal, že by hriešny úbohý Bartimej bol schopný – či už preto, že bol nevidomý fyzicky, ale zároveň aj slepý v hriechu - urobiť niečo, nejaký skutok, nejaké naplnenie jeho požiadaviek a už tobôž nie niečo, čo by sa dalo nazvať uplatením Boha, aby dosiahol zmenu svojho postavenia, svojich životných a sociálnych podmienok tu na zemi. Boh videl, že je len jedna cesta zmeny Bartimejovho života – Kristus! „Jeho ustanovil za prostriedok zmierenia skrze jeho krv prostredníctvom viery. Tak Boh preukázal svoju spravodlivosť, keď prehliadol hriechy, ktoré boli spáchané už skôr, v čase Božej zhovievavosti, a aby ukázal svoju spravodlivosť v terajšom čase, takže sám je spravodlivý a ospravedľňuje toho, kto žije z Ježišovej viery.“ (Rim 3,25-26). Takto zdokumentoval apoštol Pavol pod vedením Svätého Ducha dokonalý Boží plán spásy. Inými slovami, všetko v živote nevidiaceho hriešnika Bartimeja udialo z Božej iniciatívy, nie ako dôsledok Bartimejovej zásluhy volania. Ježiš zaplatil výkupné za Bartimeja, rovnako za každého veriaceho v neho. Oslobodil nás, zajatcov hriechu od samotného hriechu ako aj trestu za hriech a ukázal ľudstvu, ako Boh miluje. Iba prijatie jeho lásky mení smerovanie života človeka, ako hovorí Max Lucado²⁵⁵: Je pre vás ťažké niekomu vo vašom svete odpustiť? Je trpezlivosť ohrozeným druhom? Je láskavosť zabudnutou cnosťou? Ak je to

²⁵⁵ Max LUCADO, *A Love Worth Giving: Living in the Overflow of God's Love*, Thomas Nelson Inc, 2002.

tak, potom ste možno zabudli na jeden krok - zásadný prvý krok. Žiť ako milovaný. Boh ťa miluje. Osobne. Mocne. Vášnivo. Iní sľúbili a zlyhali. Boh však sľúbil a uspel. Miluje ťa neochvejnou láskou. A jeho láska - ak jej dovolíš - ťa môže naplniť a zanechať v tebe lásku, ktorú stojí za to dávať ďalej. Ale je toho omnoho viac. Skutočné porozumenie prichádza, keď sa vyrovnáme so zúfalou povahou nášho problému s hriechom a s tým, ako musí Boh čeliť vzbure, ktorá sa spustila v jeho vesmíre²⁵⁶.

Dôležitosť duchovného poznania skrze vieru

Bartimej volal: „Dávidov syn, Ježiš, zľutuj sa nado mnou!“ V Ježišovi videl potomka či nástupcu kráľa Dávida, budúceho Kráľa. Bartimej pochopil, že Ježiš skutočne pochádza z rodokmeňa Dávida a je ohlasovaným Mesiášom, hoci najskôr s ním začal hovoriť ako s Nazaretčanom (v.47), o ktorom zrejme už dávno počul rozprávať. Ale v okamihu jeho blízkosti Bartimej vnímal nadprirodzené poslanie tejto zvláštnej osoby. Výrok nevidiaceho, oslovujúci Ježiša ako syna Dávidovho, zaznamenaný ako v Evanjeliu podľa Marka (10. kap.), tak aj v Evanjeliu podľa Lukáša (18. kap.), vyvoláva údiv. Židovskí vodcovia čakali na kráľa, ktorý sa v ich predstavách spájal so všetkou majestátnou pompou mocných, nečakali však svojho kráľa v podobe pokorného Mesiáša, ktorý bol neustále blízko chudobných, chorých, zotročených. Ich predstavu kráľa opísal Ježiš v Markovi 10, 42: „Viete, že tí, ktorých pokladajú za vládcov národov, panujú nad nimi a ich mocnári ich utláčajú“. Možno konštatovať, že tam, kde fyzicky dobre vidiaci izraelskí rabíni boli voči Mesiášovi vnútorne úplne slepí, nevidiaci Žid vnútorne vidí v Ježišovi Mesiáša. Dokáže ho vnímať úplne zreteľne očami viery. Bartimej nemal možnosť vidieť na vlastné oči úžasné Ježišove skutky, ale mal možnosť ‘vidieť’ ho prostredníctvom správ o Ježišovi, ktoré sa k nemu dostali a cez zvesť ktorých v neho uveril. Tie stačili na to, aby ho presvedčili, že toto je Bohom sľúbený Mesiáš. Dá sa teda povedať, že Bartimej nielen prežíva uzdravenie, ale zároveň aj spoznáva Mesiáša. Celý odsek by bolo možné nazvať: *Láska a milosrdenstvo Mesiáša voči Bartimejovi*. Bartimej nielenže nadobudol zrak (videnie), ale zmenil sa mu život od základu, čo sa prejavilo v tom, že začal nasledoval Ježiša.

Bartimej bol Ježišovi hlboko vdáčný a obdivoval ho. Nebol to taký druh ľudí, ktorí po prijatí toho, čo od Boha chcú, už viac nepamätajú na Božiu pomoc a na Boha zabudnú. V žiadnom prípade nechcel ísť ďalej svojou cestou - inou, než išiel jeho Spasiteľ. Preto sa vydal cestou za ním.

V tomto zmysle je tento text nádejou pre každého, kto ho číta – pre každého hriešnika. Pri stretnutí s Ježišom sa stávame presvedčenými o Božskej

²⁵⁶ Frederik Fyvie BRUCE, *The Epistle to the Ephesians: A Verse by Verse Exposition*, Bath, BookBaby, 1961.

moci, o Jeho milosti a o Jeho túžbe zachrániť nás ako hriešnikov, hoci ho nemôžeme vidieť na vlastné oči, ale len očami viery. Vieru v záchranu možno charakterizovať ako určité presvedčenie, ktoré v srdci vyvoláva Duch Svätý, pokiaľ ide o vieru v pravdu evanjelia a úprimné spoliehanie sa (dôveru) v Božie zaslúbenia v Kristovi.²⁵⁷

Uzdravenie hriešnika

„Ježiš Kristus je ten istý včera, dnes i naveky.“ (Hebr. 13,8). Kristus bol a bude riešením problémov ľudstva. Iba on môže prostredníctvom pokánia odpustiť naše hriechy a vinu, a tak priniesť nášmu kresťanskému životu radosť a pokoj.

Po celom svete existujú milióny smutných a zmätených ľudí, ktorí žiadajú o pomoc a zaujíma ich, čo by ešte mohli urobiť, aby sa zbavili tlaku vo svojom živote. Problémy doma, ťažkosti v práci, choroby spôsobené stresom a finančnými povinnosťami vyvolávajú v ich živote nekonečnú úzkosť. Dnes existuje na svete spirituálna slepota, ktorá nás, s našimi všakovakými túžbami a záľubami postupne vnútorne pohlcuje. Ak začneme prosiť o duchovnú pomoc ako Bartimej, čakať, že nás príde vyslobodiť a zachrániť nás pred tým mizerným stavom, ktorý nás tak sužuje, Pán je verný a milostivý a zmilováva sa. Boh hľadá na srdce človeka a vie, že čelí duchovnej chorobe, ktorá ho žerie z vnútra, a táto duchovná choroba sa nazýva hriech. Všetci sme hriešnici, čo znamená, že sme všetci porušili Božie zákony a neposlúchali sme Jeho svätú vôľu. Apoštol Pavel v liste Rimanom 6, 23 píše: „Lebo mzdou hriechu je smrť a darom Božej milosti je večný život v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi“. V 1. etrovom liste 2,24 nám zaznieva svedectvo o Ježišovi: „On sám na vlastnom tele vyniesol naše hriechy na drevo, aby sme odumreli hriechom a žili pre spravodlivosť. Jeho ranami ste boli uzdravení.“ Ako hovorí A. M. RODRIGUEZ²⁵⁸: „Boh ... stvoril svetlo z temnoty. Toto svetlo končí ľudskú slepotu a spôsobuje, že svetlo svieti ‘v našich srdciach’. Toto svetlo osvetľuje celé naše bytie a umožňuje nám vidieť ‘svetlo poznania slávy Božej tvárou v tvár Ježišovi Kristovi’“.

Ovocie stretnutia s Ježišom – kristocentrický život

Nevieme, či sa našli ešte iní ľudia, ktorí na Ježiša pri Jerichu volali. Bartimej mohol kľudne dopadnúť len ako jeden z množstva zvedavcov, ktorí Ježiša na rôznych miestach sprevádzali, príp. ho aj dlhšie nasledovali, aby videli jeho

²⁵⁷ Louis BERKHOF, Christ in the Light of Eschatology, in: *The Princeton Theological Review*, 25 (1927/1), 83-102.

²⁵⁸ Ángel Manuel RODRÍGUEZ, What is the new birth that Jesus spoke about in John 3, in: *A Perfect reflection*, Biblical Research Institute General Conference of Seventh-day Adventists, Silver Spring, 2018.

zázraky. Bartimejovo srdce hľadalo uzdravenie v Ježišovom dotyku, jeho záchranu.

Aj dnes ľudia navštevujú cirkev či bohoslužby z mnohých dôvodov a za rôznymi cieľmi, nie vždy nevyhnutne preto, aby sme sa klaňali Bohu. Ak skutočne veríme Pánovi, budeme vždy hľadať Jeho prítomnosť. Pre toho, kto vie, čo je to pociťovať zúfalstvo bez Boha a kto hľadá riešenie, je nádej na vyslobodenie v Bohu a výsledkom je, že prinesie veľa ovocia. Ježiš sa chce s nami osobne stretnúť, on si to uvedomuje, vie, že my to nevyhnutne potrebujeme. Hriechnici, my všetci, sme tí, ktorí si to často nechceme pripustiť, pretože sme veľmi posadnutí zhubnými kúzлами tohto sveta. Je možné, že by príležitostí a ponúk, ktoré nám Ježiš dáva pre 'prezretie', bolo málo? Nie, práve naopak, je ich veľa. Otázka je, či „prejavujeme rovnakú horlivosť za plné rozvinutie nádeje až do konca“, aby sme „nezleniveli, aby sme napodobňovali tých, čo sú pre vieru a trpezlivosť dedičmi zaslúbení“ (Hebr. 6, 11-12). Naše vytrvalé volanie na Pána je možné vtedy, ak preukazujeme plnú nádej, plné očakávanie, že Pán je pripravený požeňať nás a dať nám spásu a vyslobodenie z našich bied.

Záver

Bartimej prežil oslobodenie od fyzických prekážok, získal normálnu ľudskú dôstojnosť a dokonca mohol ísť do Jeruzalema, aby sa na veľkonočných udalostiach zúčastňoval spolu s ostatnými Židmi. Tento prvý Pesach, prežitý so zdravými očami musel byť nepochybne pre neho mimoriadnou udalosťou – mohol ho prežiť ako svedok uzdravenia zo stavu otroctva slepoty, v ktorej žil pred stretnutím s Ježišom.

Aj evanjelista Ján²⁵⁹ (kapitola 9) zachytáva príbeh uzdravenia nevidomého, ktorý bol slepý od narodenia. Hoci zázrak jeho uzdravenia sa v niečom líšil od príbehu Bartimeja – najmä v tom, že Ježiš použil vlastné sliny, blato ako aj vody rybníka Siloam a tiež v tom, že slepý nemal možnosť Ježiša hneď spoznať, oba príbehy majú spoločné slávne vyvrcholenie. Nielenže boli obaja uzdravení, ale obaja spoznali Ježiša ako Mesiáša, Svojho záchrancu. Pán nenecháva veci nedokončené. Boh otvára dvere tomu, kto po ňom túži, hoci naňho volá uprostred prekážok, výziev a znemožňujúcich skutočností. Najúžasnejšie je vedieť, že má nad naším životom kontrolu, a práve preto môžeme zostať úplne pokojní.

²⁵⁹ Raymond E. BROWN, *Introduction to the New Testament (The Anchor Bible Reference Library)*, New York, Doubleday, 1997, 171–74.

Použitá literatúra

- BERKHOF, Louis, Christ in the Light of Eschatology, in: *The Princeton Theological Review*, 25 (1927/1, 83-102.
- BROWN, Raymond E., *Introduction to the New Testament (The Anchor Bible Reference Library)*, New York, Doubleday, 1997.
- BRUCE, Frederik Fyvie, *The Epistle to the Ephesians: A Verse by Verse Exposition*, Bath, BookBaby, 1961.
- DAVIDSON, Jo Ann, *The Creator Loves This Place: God's Care for His Creation and Our Responsibility*, Adventist Biblical Research, dostupné na internete 6.2.2020: https://dev.adventistbiblicalresearch.org/wp-content/uploads/2020/04/The_Creator_Loves_This_Place.pdf
- GARCIA, Luis Lorenzo Cortes, *Three Methods of Bible Exegesis*, Madrid, Bubok, 2008.
- LUCADO, Max, *A Love Worth Giving: Living in the Overflow of God's Love*, Thomas Nelson Inc, 2002.
- MACARTHUR, John, *The MacArthur's New Testament Commentary: Luke*, Chicago, Moody Publisher, 2009.
- RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, What is the new birth that Jesus spoke about in John 3, in: *A Perfect reflection*, Biblical Research Institute General Conference of Seventh-day Adventists, Silver Spring, 2018. Dostupné na internete: <https://adventistbiblicalresearch.org/materials/nt-texts-theology-godgodhead-jesus-christ/perfect-reflection>

Libny H. DUBREUZE, M.Th.